

Valsts Darba inspekcija
„Esi radošs – esi vesels un drošs”

Pētījuma «Darba apstākļi un riski Latvijā 2012-2013» rezultāti

Tendences un jaunumi

Ivars Vanadziņš, Žanna Martinsons, Svetlana Lakiša,
Jeļena Reste, Mairita Grāvele
Darba drošības un vides veselības institūts, RSU
Kontakti: ivars.vanadzins@rsu.lv
Rīga, 25.10.2013.

Latvijas Darba devēju konfederācija

EIROPAS SAVIENĪBA

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ!

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

Latvijas Darba devēju konfederācija

EIROPAS SAVIENĪBA

Darba drošības un vides
veselības institūts

TNS

Saturs

- Īsi par kopējās situācijas attīstības tendencēm
- Īsi par vispārējiem jautājumiem un informētības līmeni
- Darbinieku iesaistīšanās aspekti gan no formālās puses, no darba devēju un darba ņēmēju puses

Vispārīga informācija

- Latvijas Darba devēju konfederācijas pasūtījums
- Veic:
 - » SIA “TNS Latvia”
 - » RSU Darba drošības un vides veselības institūts
- ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda un Latvijas valsts finansiālu atbalstu projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” (Nr. 1DP/1.3.1.3.2./08/IPIA/NVA/002) ietvaros
- 2012.gada decembris – 2013.gada decembris

Latvijas Darba devēju konfederācija

EIROPAS SAVIENĪBA

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ!

Mērķi un uzdevumi

- **Veikt darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības analīzi no sekojošiem aspektiem:**
 - » Informētība
 - » Darba vides riski atkarībā no uzņēmuma un nodarbināto dažādiem parametriem
 - » Apmācības līmenis
 - » Darba tiesiskās attiecības un normatīvo aktu prasību ievērošana
 - » Nodarbināto pārstāvniecību arodbiedrībās

Pētījuma saturs

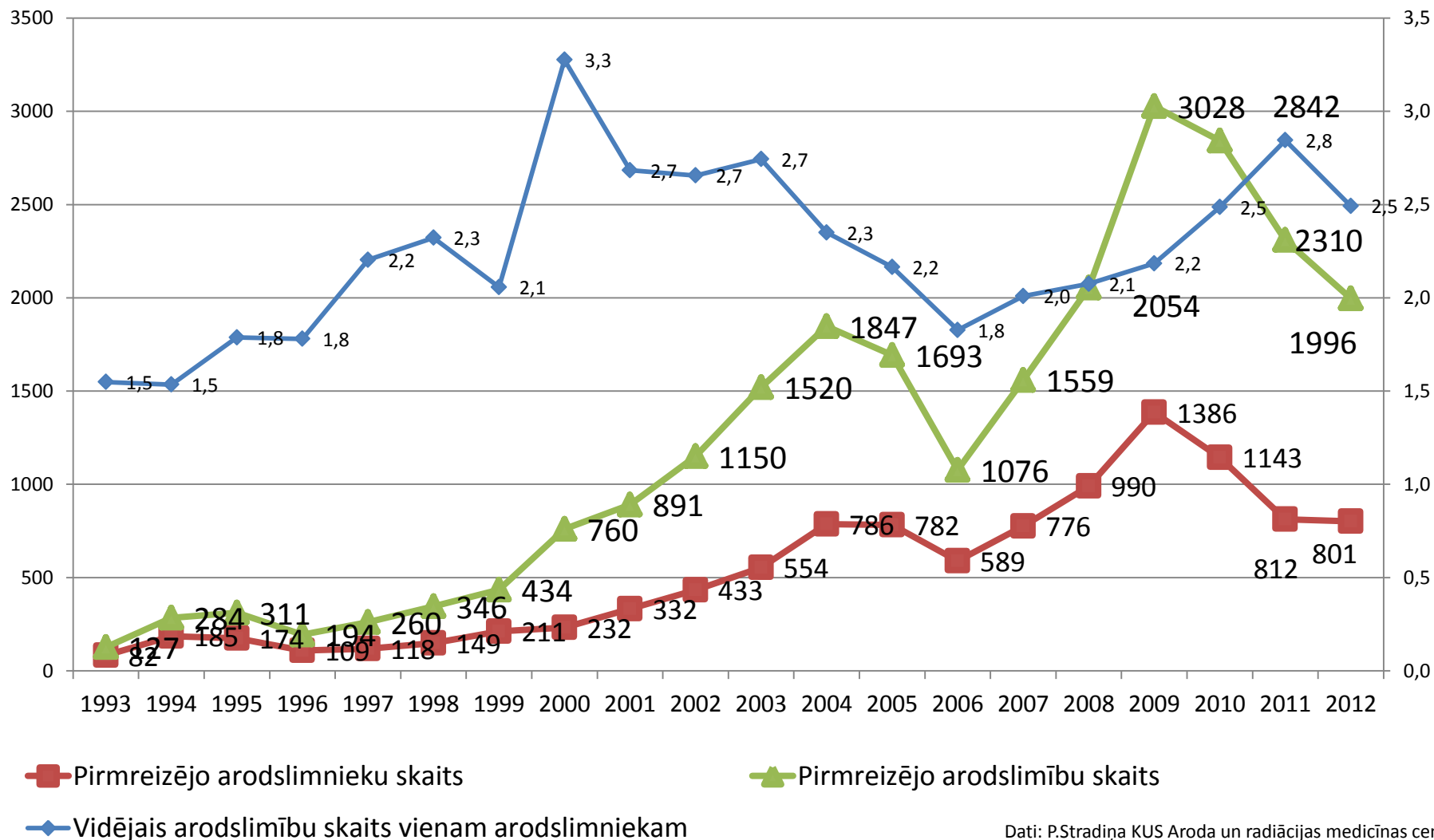
■ Aptaujas

- » Darba devēji (N=1044)
- » Nodarbinātie (N=2558)
- » Latvijas iedzīvotāji (N=1012)
- » Fokusgrupu aptauja (4 grupas – KI/KS/DAS)

■ Datu bāzu analīze

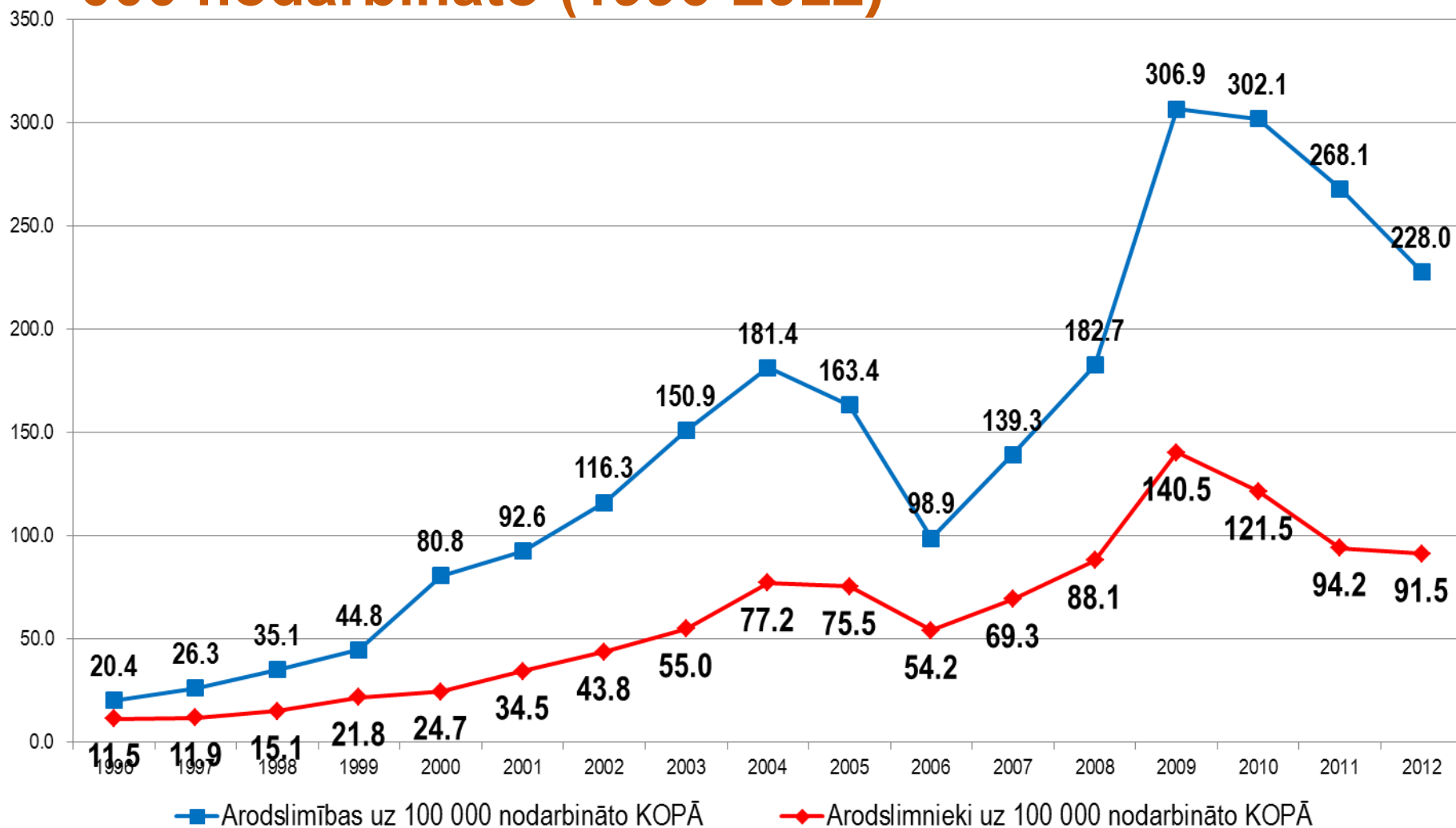
- » P.Stradiņa KUS Aroda un radiācijas medicīnas centrs
- » Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra
- » Valsts darba inspekcija
- » RSU DDVVI Higiēnas un arodslimību laboratorija

Kopējā pirmreizējo arodslimnieku un arodslimību skaita dinamika Latvijā 1993.-2012. g.

Dati: P.Stradiņa KUS Aroda un radiācijas medicīnas centrs

Arodslimību un arodslimnieku skaits uz 100 000 nodarbināto (1996-2012)

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

Latvijas Darba devēju konfederācija

ESF
EIROPAS SOCIĀLAIS
FONDS

EUROPAS SAVIENĪBA

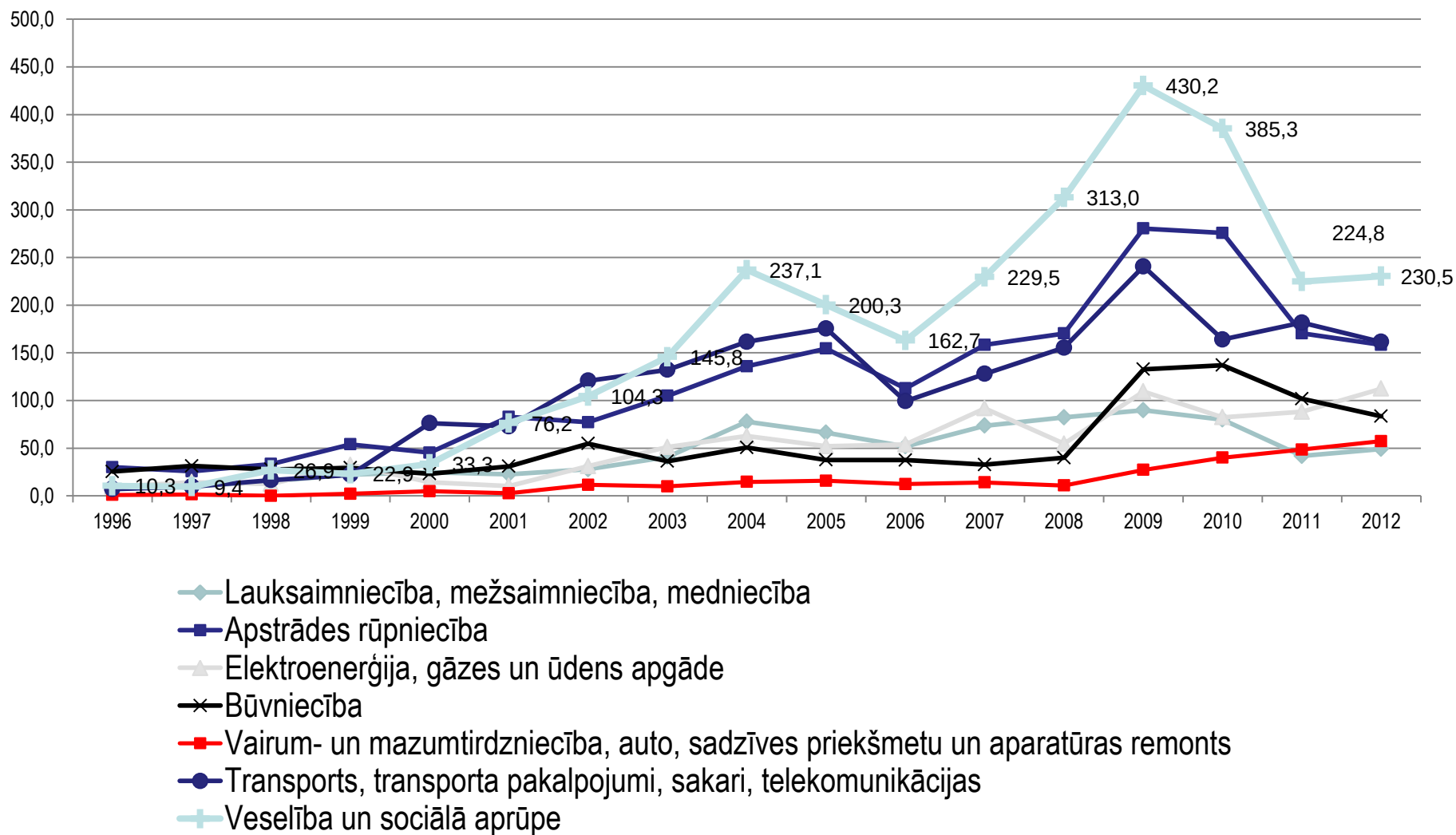

Darba drošības un vides
veselības institūts

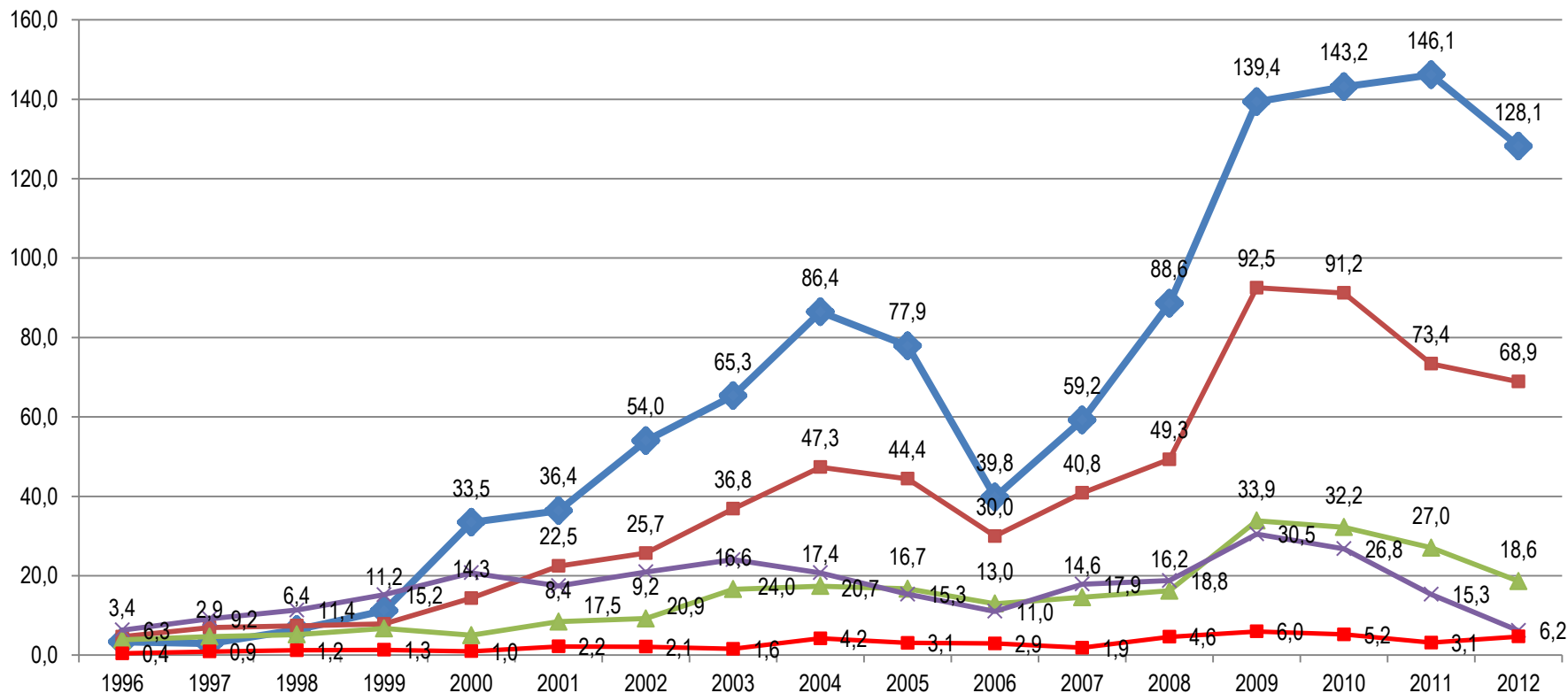
TNS

Ieguldījums Tavā nākotnē

Arodslimību skaits dažādās nozarēs uz 100 000 nodarbināto (1996-2012)

Biežākās arodslimības uz 100 000 nodarbināto (1996-2012)

◆ Skeleta, muskuļu un saistaudu slimības

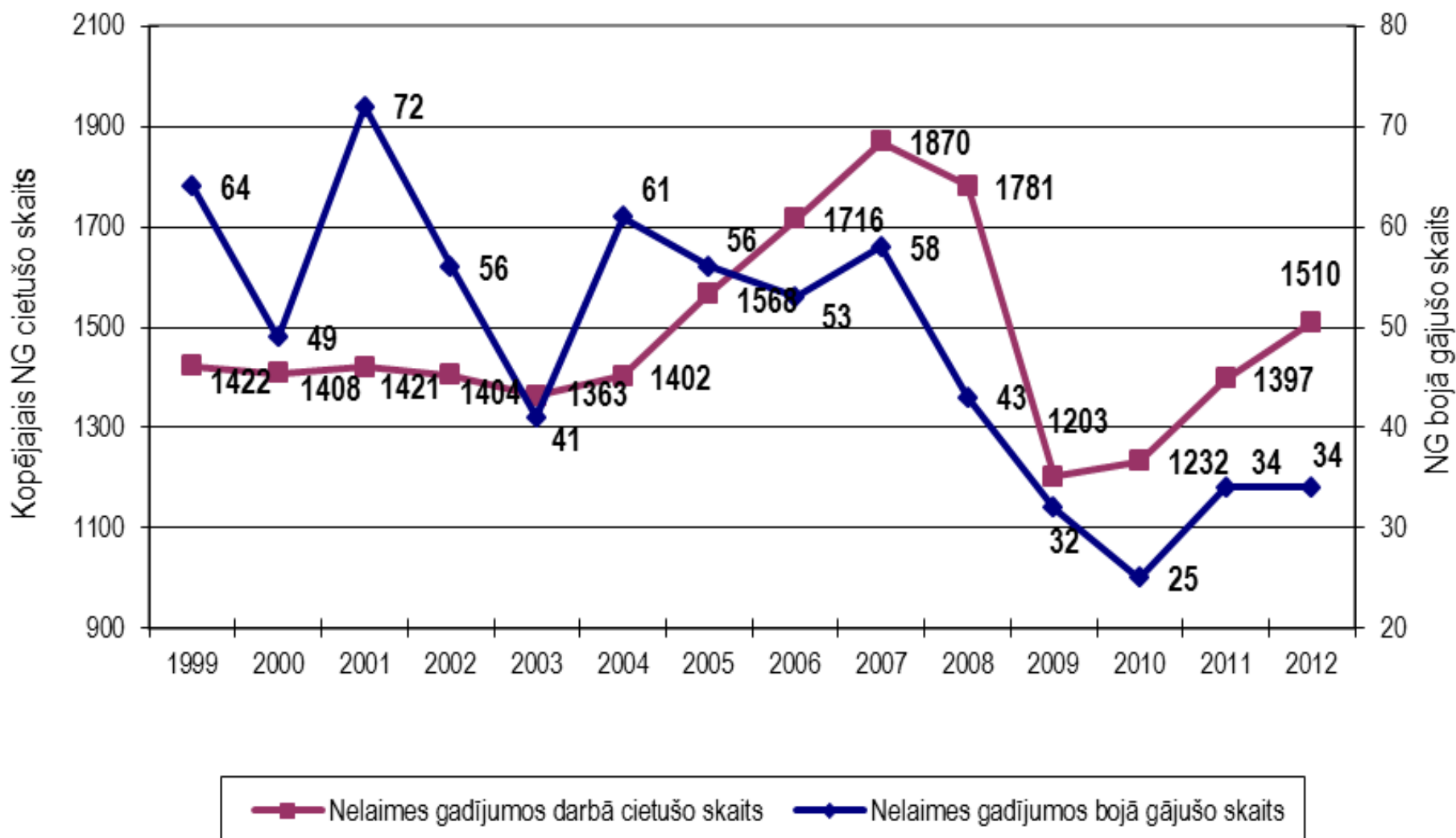
▲ Ievainojumi un citas ārējas iedarbības sekas

■ Asinsrites sistēmas slimības

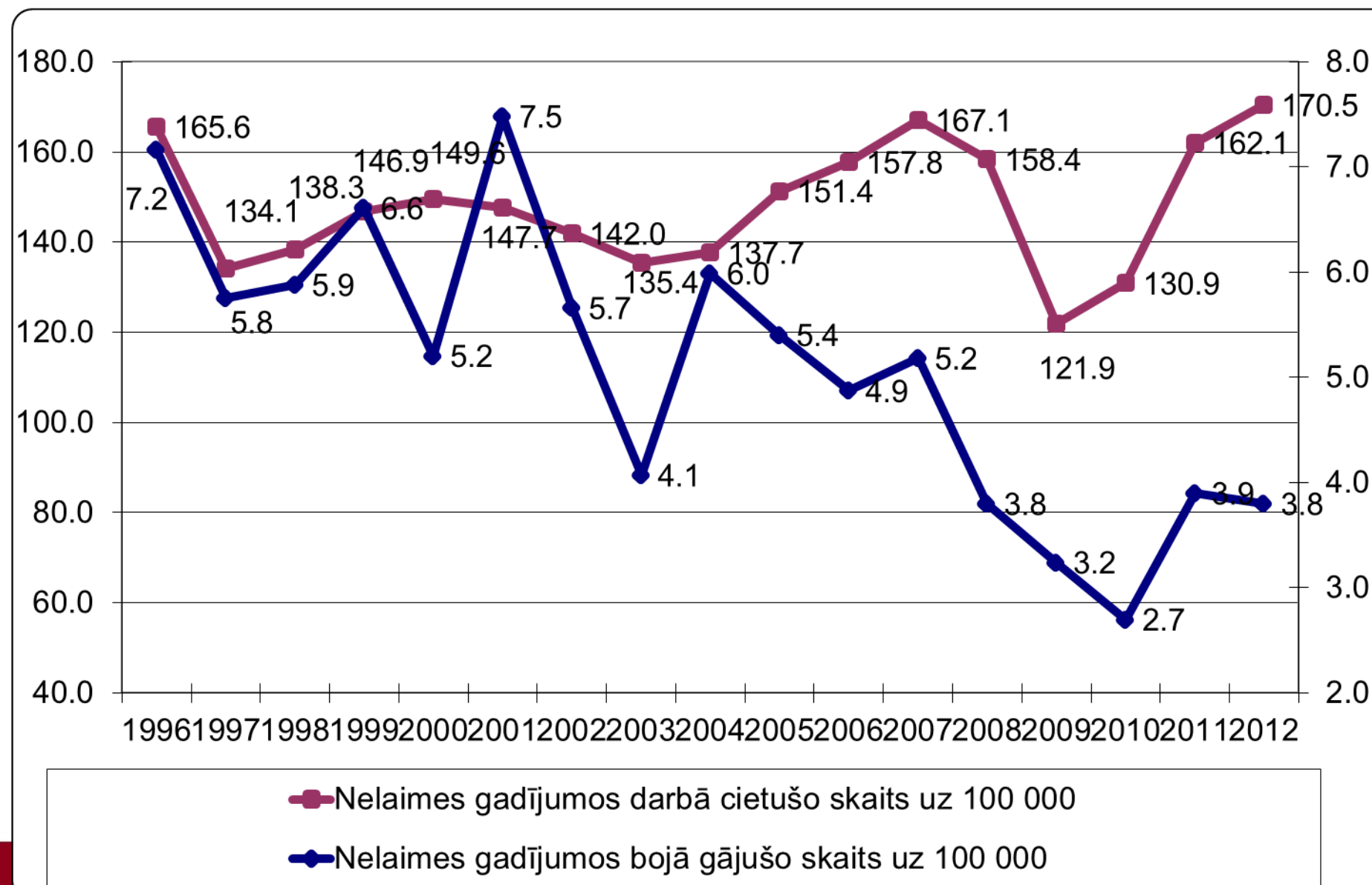
■ Nervu sistēmas un maņu orgānu slimības

× Elpošanas sistēmas slimības

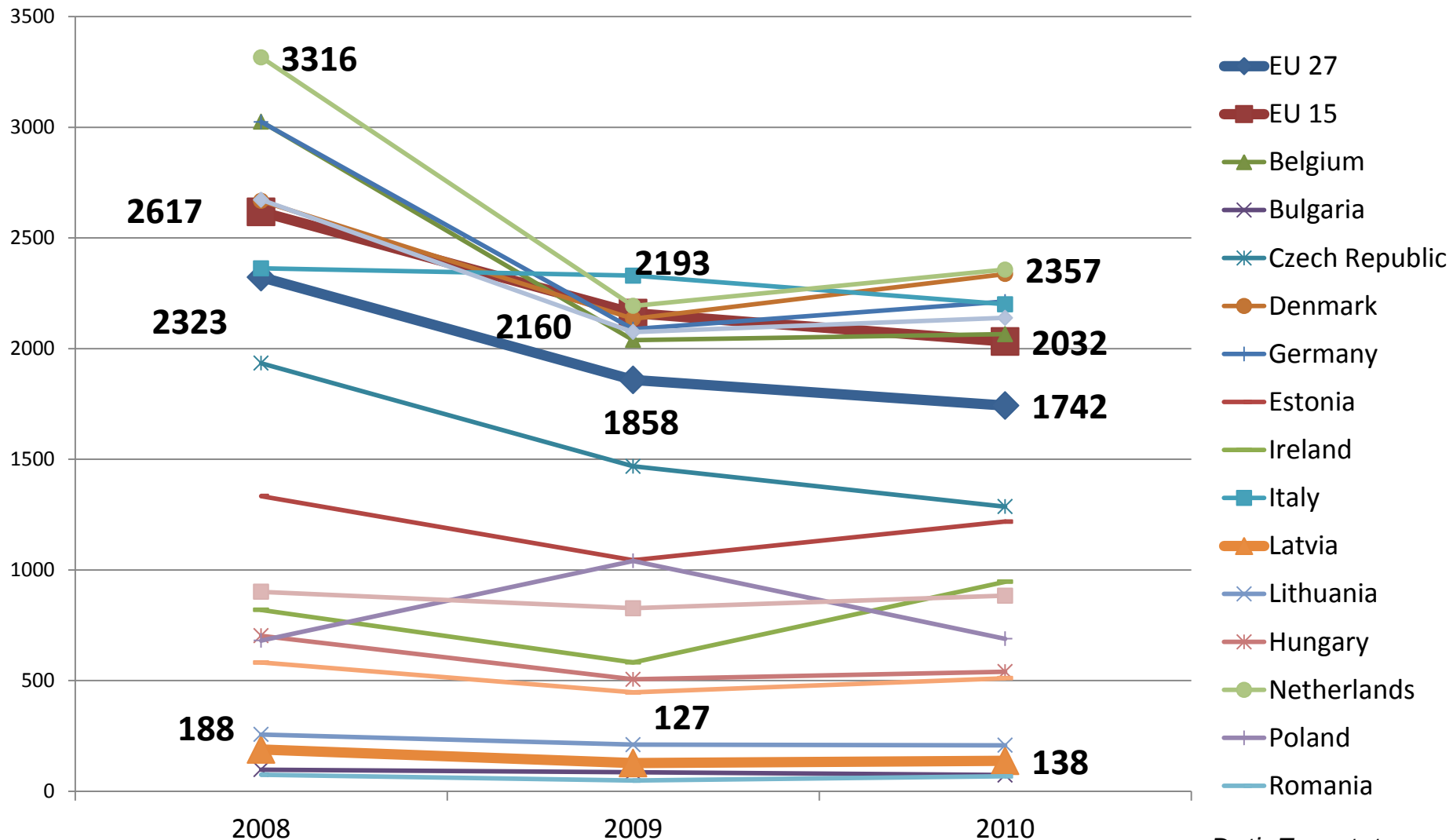
Nelaiimes gadījumi – absolūtie skaitļi (1999-2012)

Nelaimes gadījumi – uz 100 000 (1999-2012)

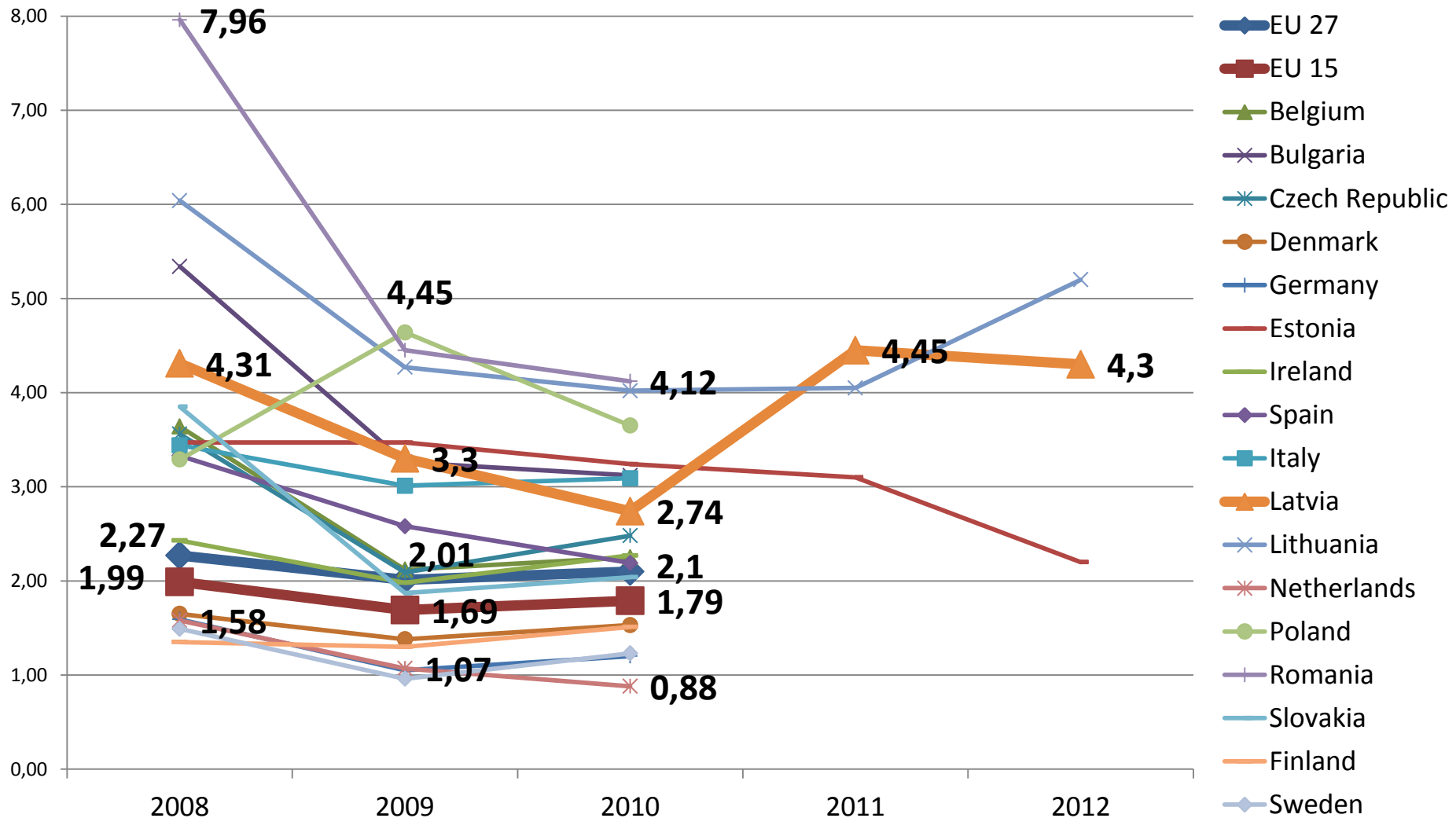

Kopējais reģistrēto nelaimes gadījumu biežums dažādās ES valstīs

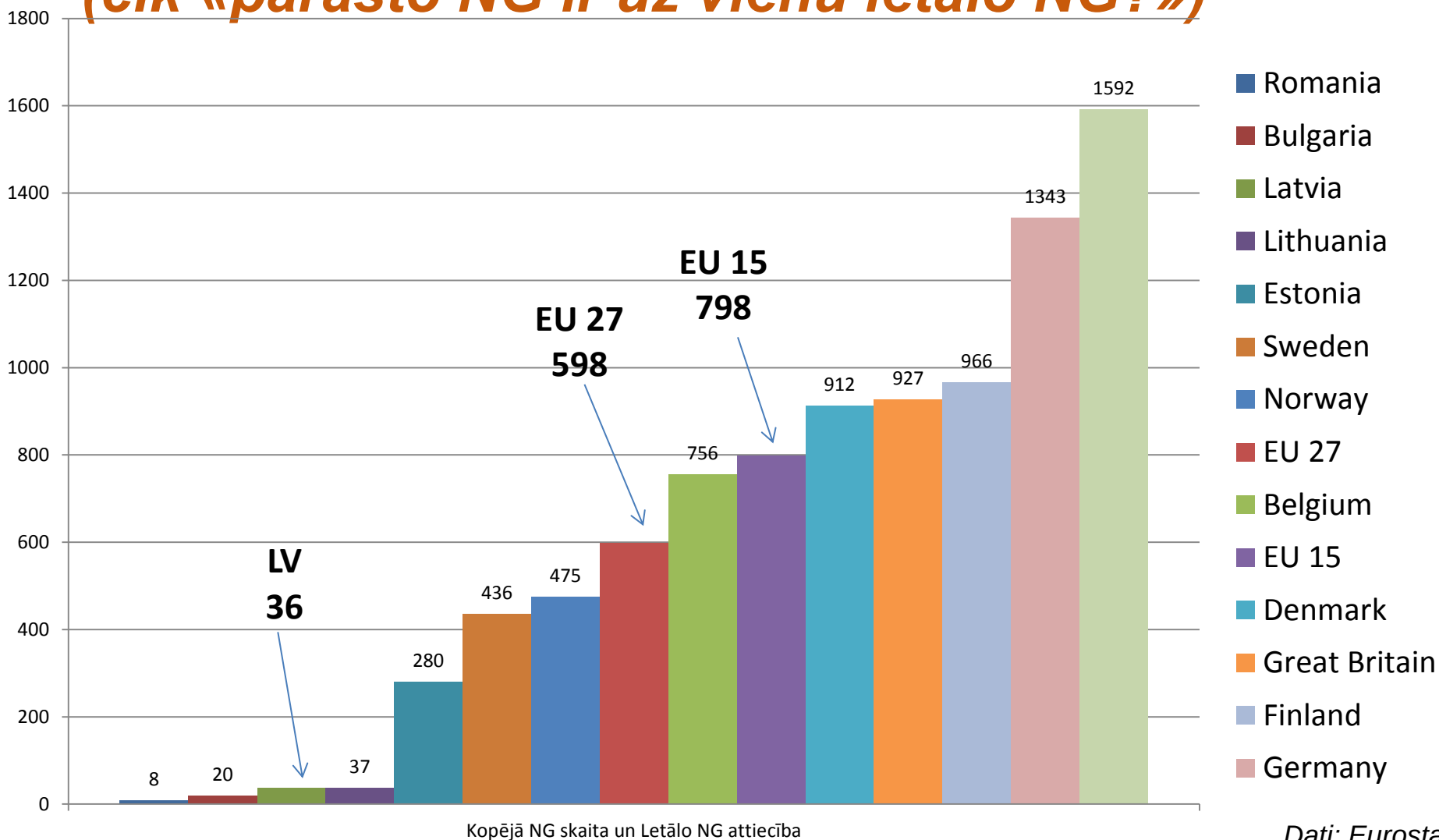
Dati: Eurostat

Kopējais reģistrēto nelaimes gadījumu biežums dažādās ES valstīs

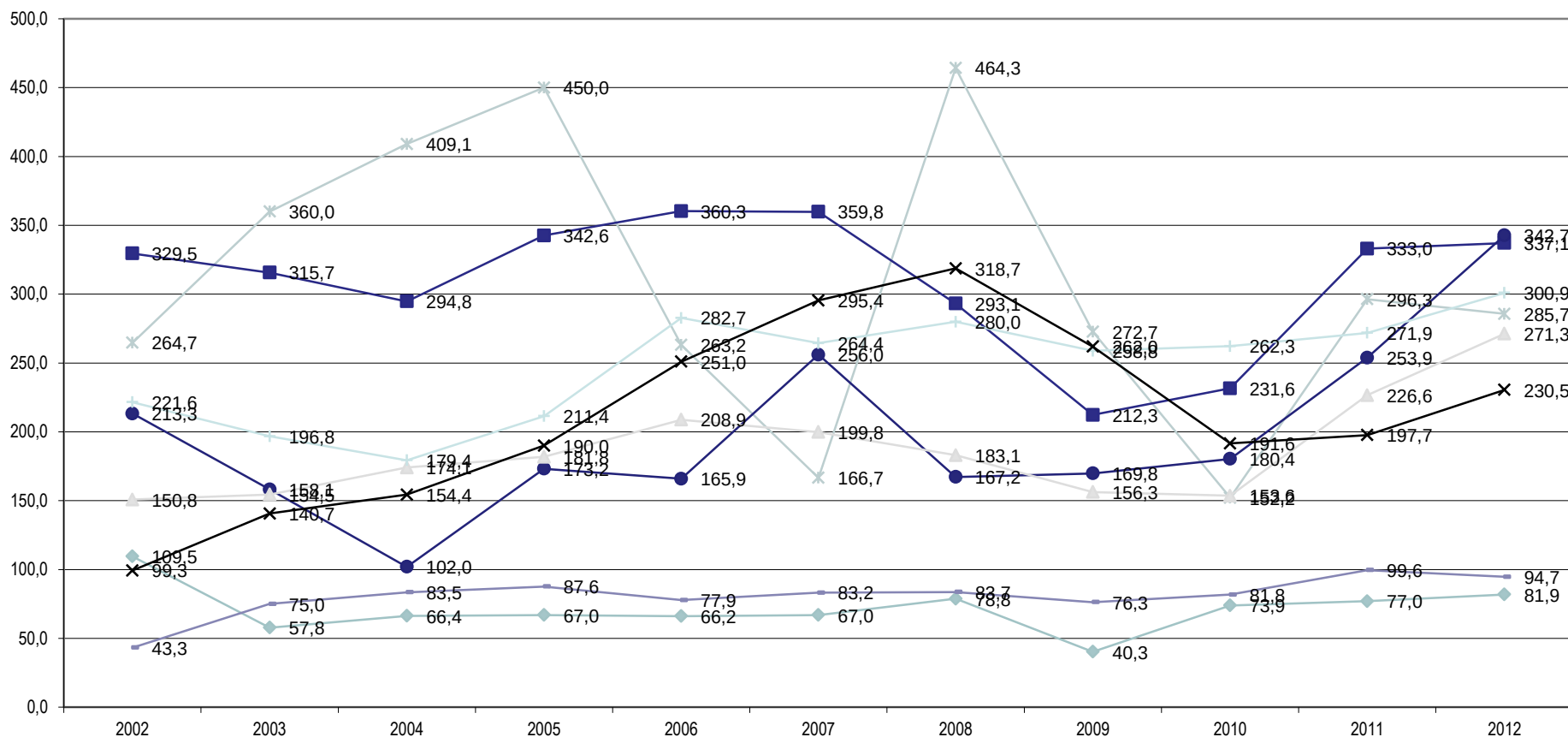

Dati: Eurostat

Kopējā reģistrēto nelaimes gadījumu un letālo nelaimes gadījumu proporcija ES (cik «parasto NG ir uz vienu letālo NG?»)

Nelaimes gadījumi NOZARES – uz 100 000 (1999-2012)

— Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība - Kopā (A)

— Apstrādes rūpniecība - Kopā (D) (C)

— Būvniecība (F)

— Veselības un sociālā aprūpe (N)(Q)

— Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (C) (B)

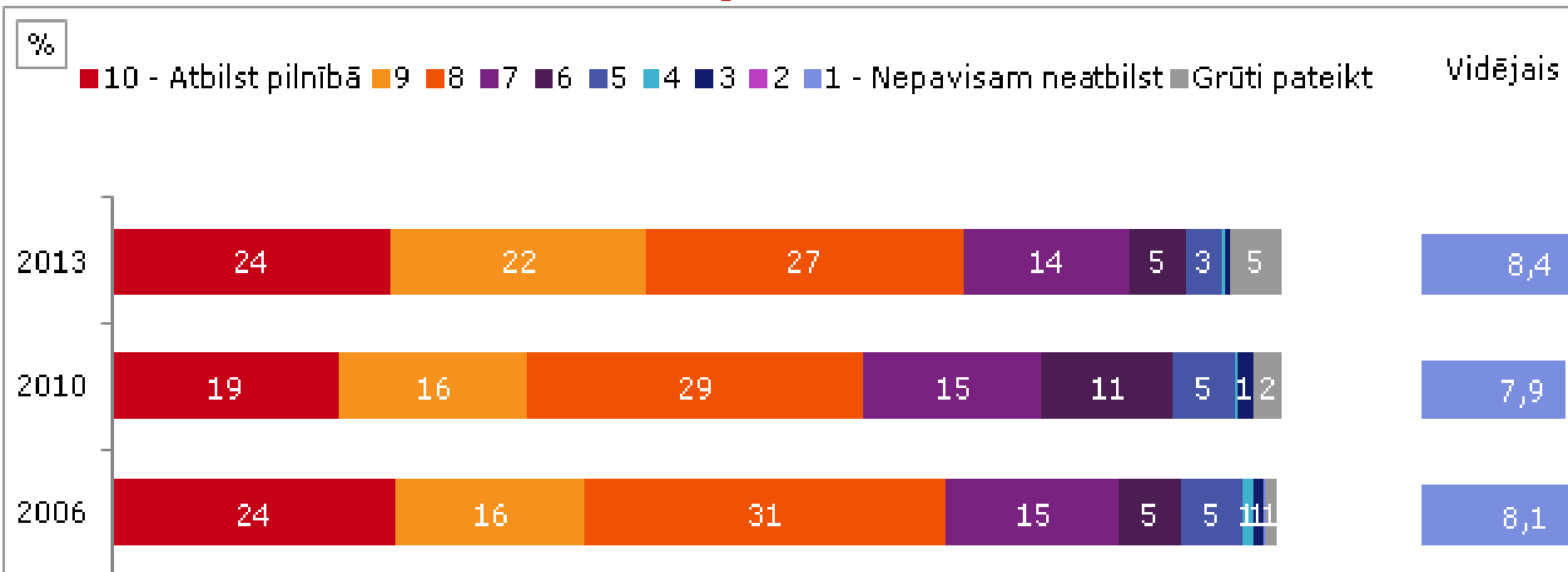
— Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde (E) (D, E)

— Transports (I60+I61+I62+I63)(H)

— Pārējās nozares pēc NACE kodiem

Darba devēju aptauja

Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā darba vide Jūsu uzņēmumā (iestādē) atbilst Darba aizsardzības likuma prasībām

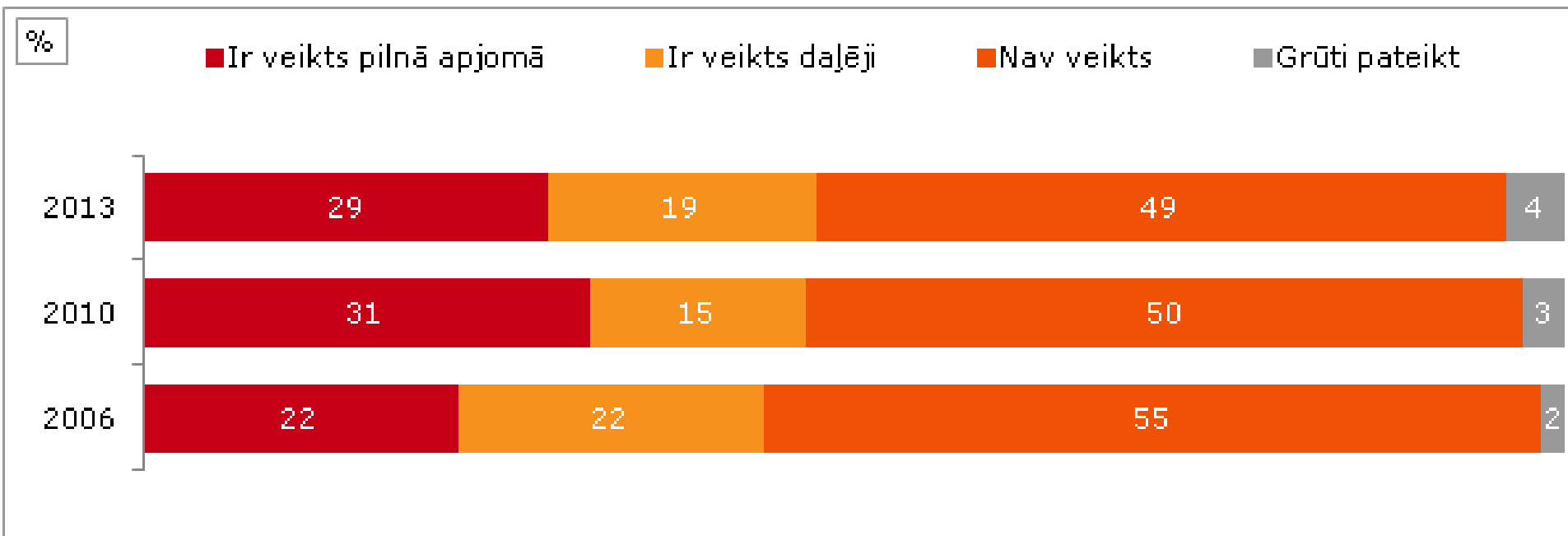
Savienotājspasākuma rezultāti, [2006. g. - 2006, 2010. g. - 2010, 2013. g. - 2013]

Bāze (vidējais): Respondenti, kuri ir novērtējuši darba vides atbilstību Darba aizsardzības likuma prasībām

Vidējais - vidējais vērtējums skalā no 1 (nepavisam neatbilst) līdz 10 (atbilst pilnībā)

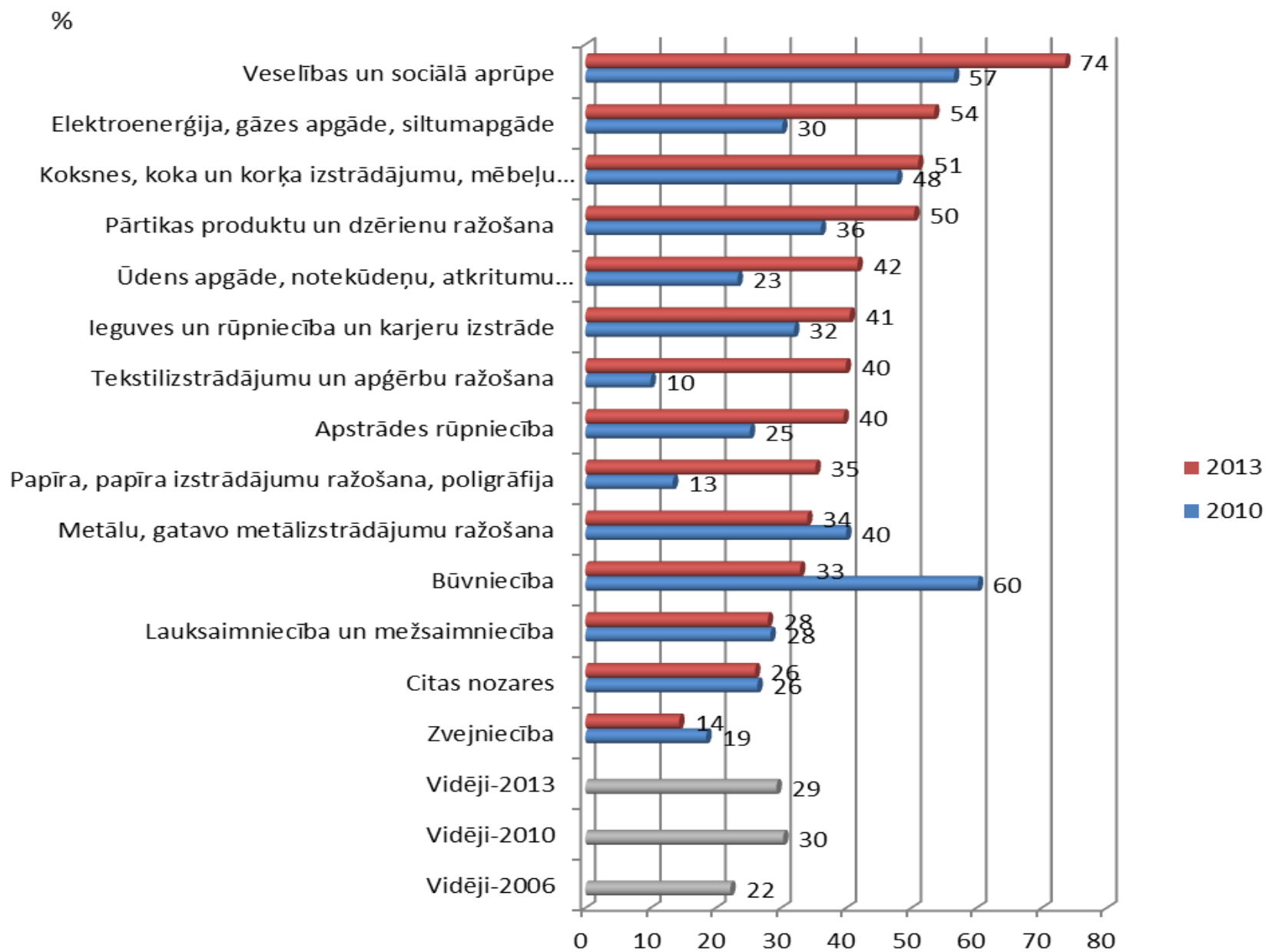
Darba devēju aptauja

Vai Jūsu uzņēmumā (iestādē) pēdējā gada laikā ir veikts darba vides riska novērtējums?
2006 - Vai Jūsu uzņēmumā (iestādē) ir veikts darba vides riska novērtējums?

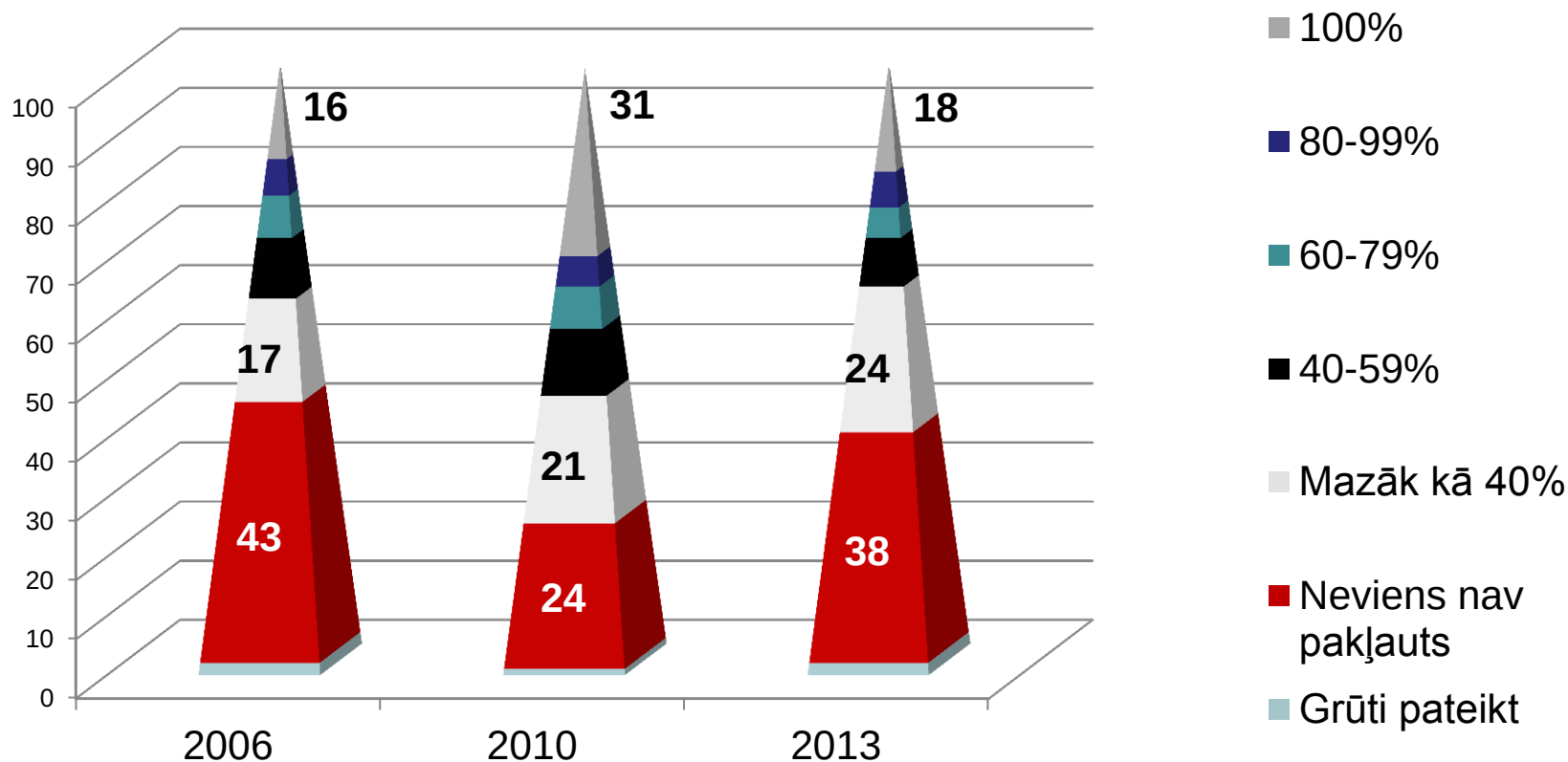
Bāze: Visi respondenti, [2006: n=1058; 2010: n=1044; 2013: n=1044]

Uzņēmumu skaits Latvijā, kuros pēdējā gada laikā ir veikts darba vides riska novērtējums un

Darba devēju aptauja

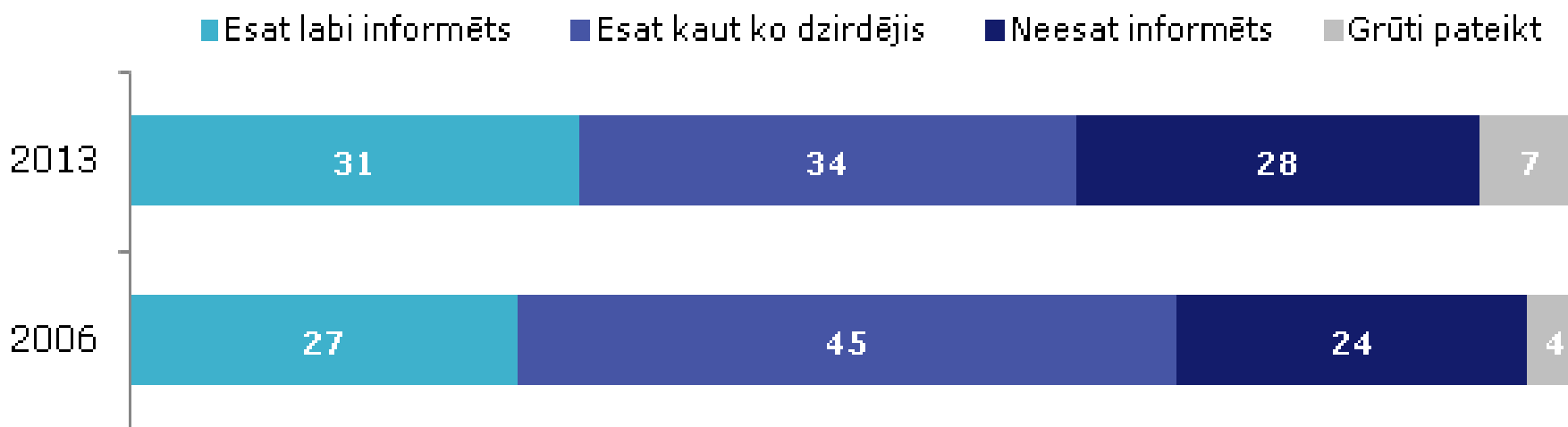
Kopumā, cik procenti no Jūsu uzņēmumā strādājošajiem ir pakļauti kaitīgajiem darba vides riska faktoriem (ķīmiskie, fizikālie, ergonomiskie, psihosociālie, traumatisma riska faktori u.c.)?

Bāze: Visi respondenti, [2006: n=1058; 2010: n=1044; 2013: n=1044]

ledzīvotāju aptauja

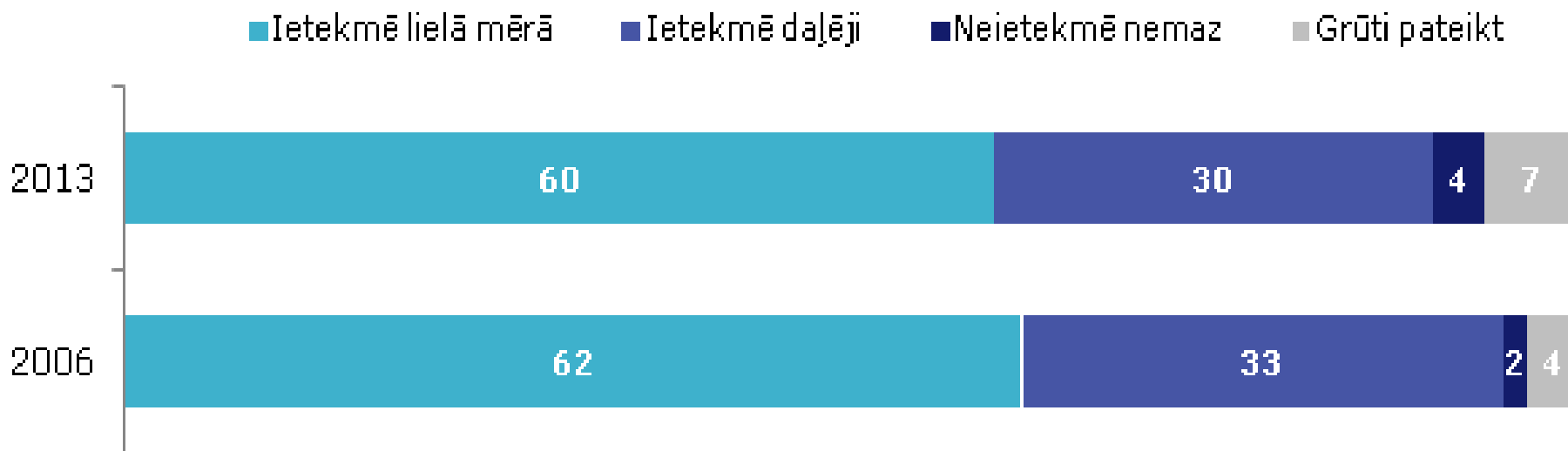
Kopumā, cik informēts (-a) Jūs esat par jautājumiem, kas saistīti ar darba vides riska novērtējumu darba vietās?

Bāze: Visi respondenti, [2006: n=1015; 2013: n=1012]

Iedzīvotāju aptauja

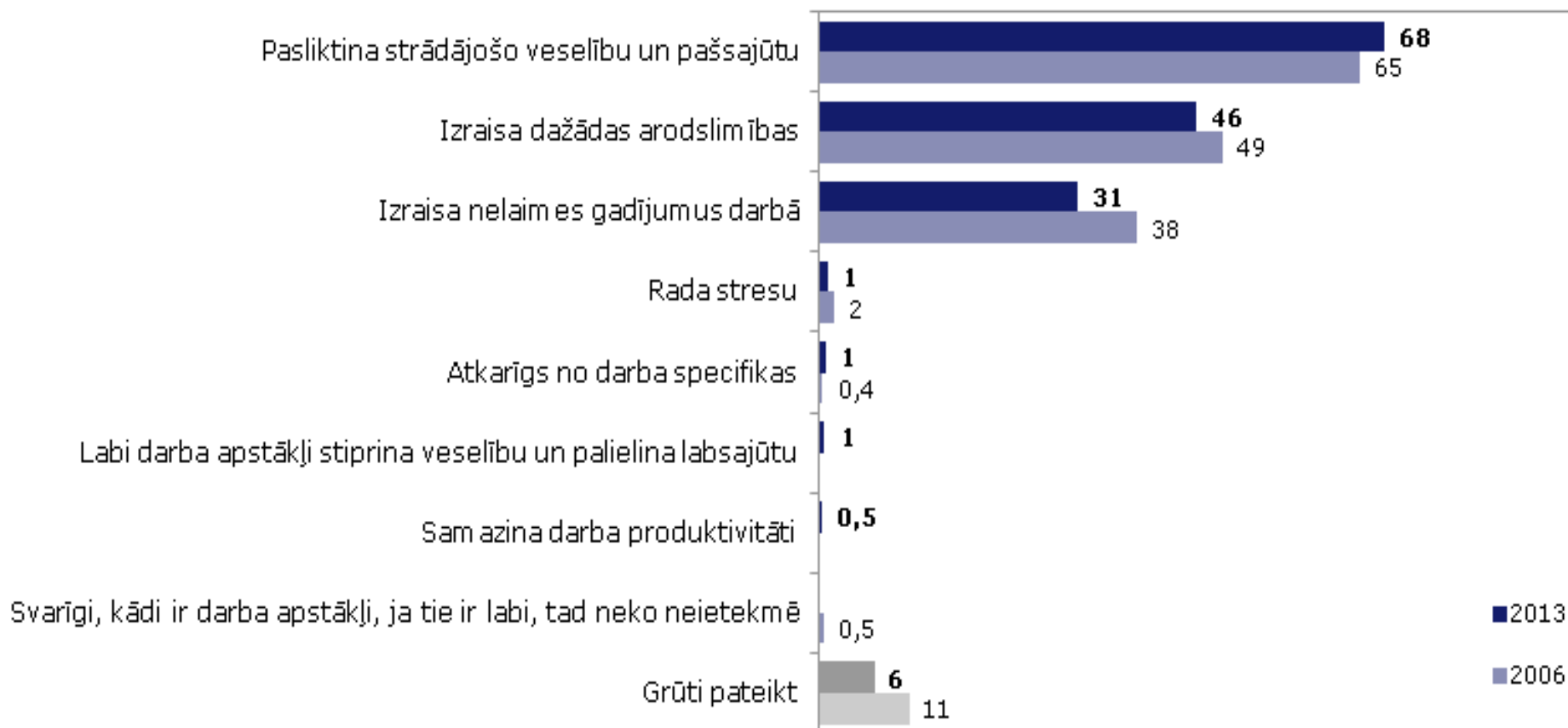
Jūsaprāt, cik lielā mērā darba apstākļi un vide ietekmē strādājošo veselību?

Bāze: Visi respondenti, [2006: n=1015; 2013: n=1012]

ledzīvotāju aptauja

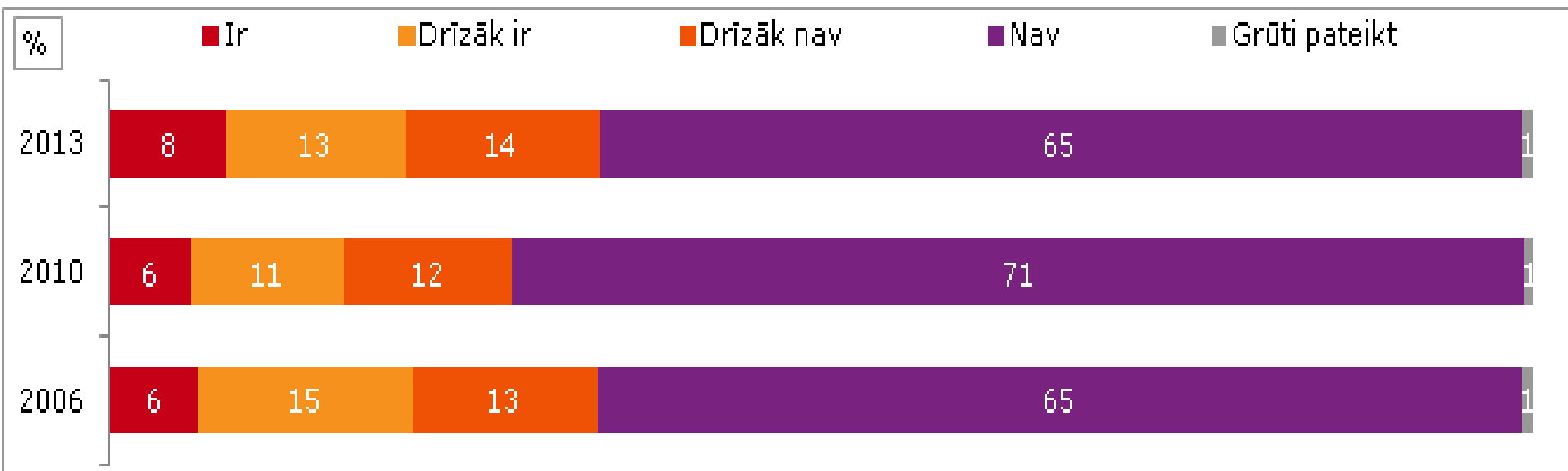
Kā tieši darba apstākļi un darba vide ietekmē strādājošo veselību un pašsajūtu?

Bāze: Respondenti, kuri uzskata, ka darba apstākļi un vide ietekmē strādājošo veselību,
[2006: n=960; 2013: n=904]

Darba ņēmēju aptauja

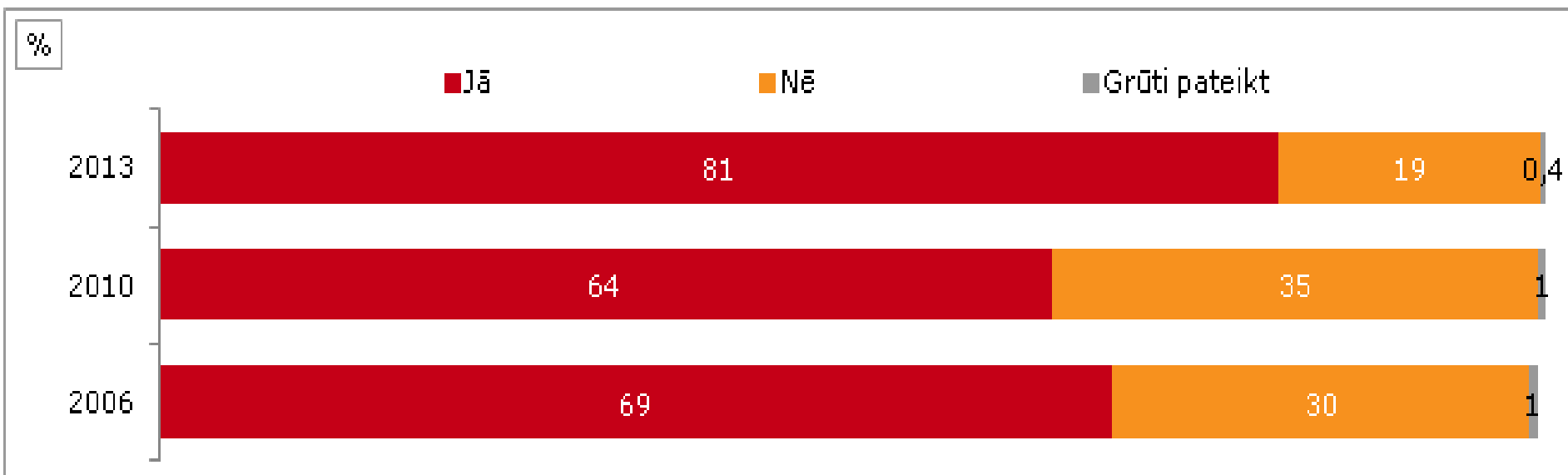
Vai Jums ir kādi veselības traucējumi, kuru cēlonis, Jūsuprāt, ir darba vidē esošie kaitīgie faktori (piemēram, troksnis, vibrācija, putekļi, ķīmiskās vielas u.c.)?

Bāze: Visi darba ņēmēji, [2006: n=2455; 2010: n=2378; 2013: n=2383]

Darba ņēmēju aptauja

Sakiet, vai pēdējo 3 gadu laikā Jūs esat izgājis/ -usi obligāto veselības pārbaudi?

Bāze: Visi darba ņēmēji, [2006: n=2455; 2010: n=2378; 2013: n=2383]

Kā tad mums iet ar «Risku novēršanu KOPĀ?»

Darba devēju skaits (%), kuri atzīmējuši darbinieku pārstāvju esamību, ņemot vērā darbinieku skaitu uzņēmumā

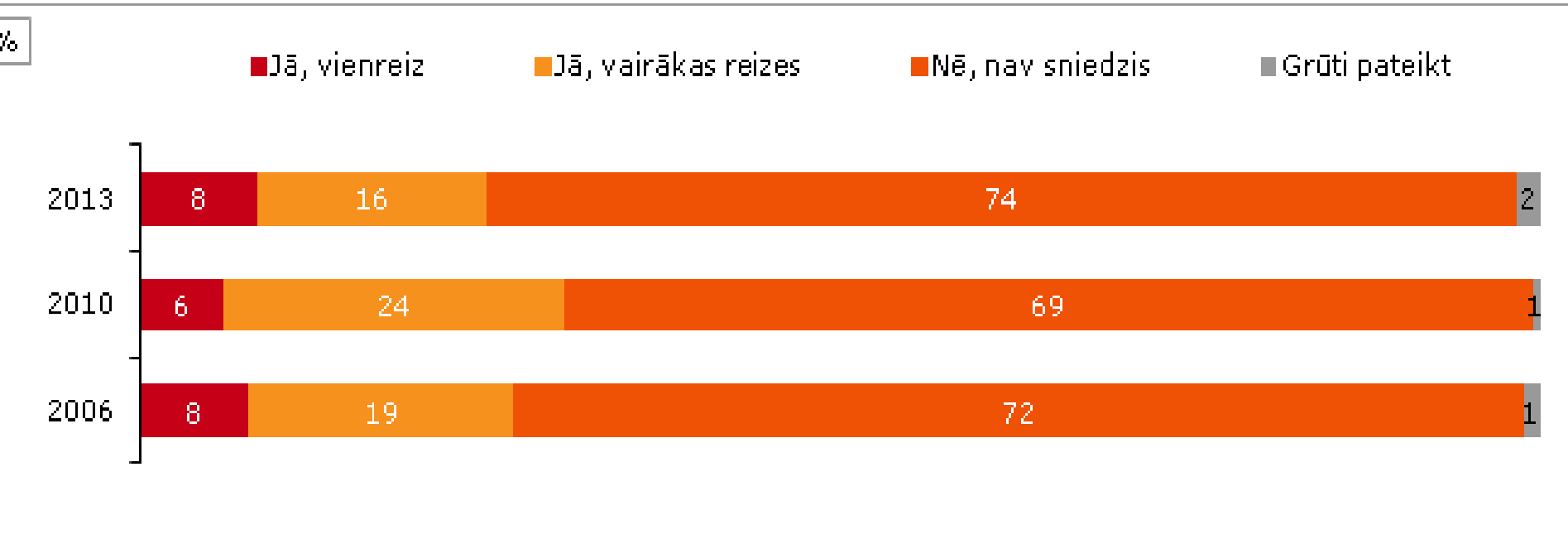
	2010.				2013.			
	1–10	11–49	50–250	251 un vairāk	1–10	11–49	50–250	251 un vairāk
Pilnvarotie pārstāvji	6,4	19,5	32,9	42,0	5,7	26,3	38,2	44,3
Arodbiedrības pārstāvji	0,1	8,8	37,6	42,7	1,5	16,7	41,9	66,3
Nodarbināto uzticības personas	4,0	20,2	33,4	47,3	4,6	30,2	42,4	43,3

Jautājumu loks, par kuriem darba devēji apspriežas ar nodarbināto pārstāvjiem

Tēma	Respondentu skaits (%), kas norādījuši attiecīgo jautājumu		
	2006.	2010.	2013.
Darba apstākļi	49,2 (1)	49,9 (1)	41,5 (1)
Darba vides riska novērtējuma rezultāti	14,4 (5)	23,8 (3)	24,1 (2)
Darba alga	29,4 (2)	16,9 (5)	21,0 (3)
Atvaļinājumi	13,2 (6)	7,8 (7)	17,2 (4)
Darba līgumi	8,7 (7)	24,5 (2)	15,9 (5)
Darba laiks un virsstundu darbs	23,2 (3)	22,2 (4)	14,2 (6)
Piemaksas, prēmijas	17,1 (4)	12,0 (6)	13,8 (7)
Brīļu apmaksa pie datora	2,1 (12)	1,6 (10)	3,8 (8)
Dažādi aktuāli jautājumi	*	5,0 (8)	2,6 (9)
Citi jautājumi	4,8 (10)	1,3 (11)	1,7 (10)

Kā tad mums iet ar «Risku novēršanu KOPĀ?»

Vai pēdējā gada laikā Jūs esat sniedzis (-usi) kādus ieteikumus par darba apstākļu un vides uzlabošanu vai darba tiesisko attiecību sakārtošanu

Bāze: Visi darba ņēmēji, [2006: n=2455; 2010: n=2378; 2013: n=2383]

Ko saka darba devēji?

- To darba devēju skaits, kuriem nodarbinātie izteikuši ierosinājumus par darba vidi **nedaudz samazinājies!**

- » 2013 – 21,4%

- » 2010 – 26,8%

- » 2006 – 26,1%

- Jo lielāki uzņēmumi – jo nodarbinātie aktīvāki

- » 1–10 darbinieki – 16,6%,

- » 10–49 darbinieki – 46,1%,

- » 50–249 darbinieki – 59,8%,

- » 250 un vairāk darbinieku – 61,8%

Ko saka darba devēji?

- Jauna tendence – aktīvāks sociālais dialogs ir uzņēmumos, kuri dibināti līdz 1991.gadam un pēdējos 3 gados dibinātos uzņēmumos
- Vidējā darba devēju atbilde (10 baļļu sistēmā) par to vai ieteikumi tiek ņemti vērā ir:
 - » 2013 - 8,3
 - » 2010 - 7,7
 - » 2006 – 8,1
- Vislabākā situācija – ieguves rūpniecībā - 9,2
- Vissliktākā - ūdens apgādes, notekūdeņu un atkritumu apsaimniekošanas nozare - 7,8

Kuras nozares aktīvākās?

- Veselības un sociālās aprūpes nozare (2010.gadā - 52,5%, 2013.gadā - **58,2%**),
- Apstrādes rūpniecība (2013.gadā – 33,9%),
- Pārtikas produktu un dzērienu ražošana (2013.gadā – 32,5%),
- Kokapstrāde (2010.gadā - 37,9%, 2013.gadā – **24,5%**),
- Būvniecībā (2010.gadā - 44,8%, 2013.gadā – **24,0%**),
- Metālapstrāde (2010.gadā – 41,7%, 2013.gadā – **32,2%**)
- Papīra ražošanā un poligrāfija (2013.gadā – 27,1%).

Un kurās runā vismazāk?

- zvejniecība (2013.gadā – **19,7%**, 2010.gadā - 20,3%),
- lauksaimniecība un mežsaimniecība (2013.gadā – **21,1%**, 2010.gadā - 22,3%)
- ūdens apgādes, notekūdeņu un atkritumu apsaimniekošana (2013.gadā – 25,3%, 2010.gadā - 22,3%) un
- tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana (2013.gadā - **18,9%**, 2010.gadā - 23,8%)

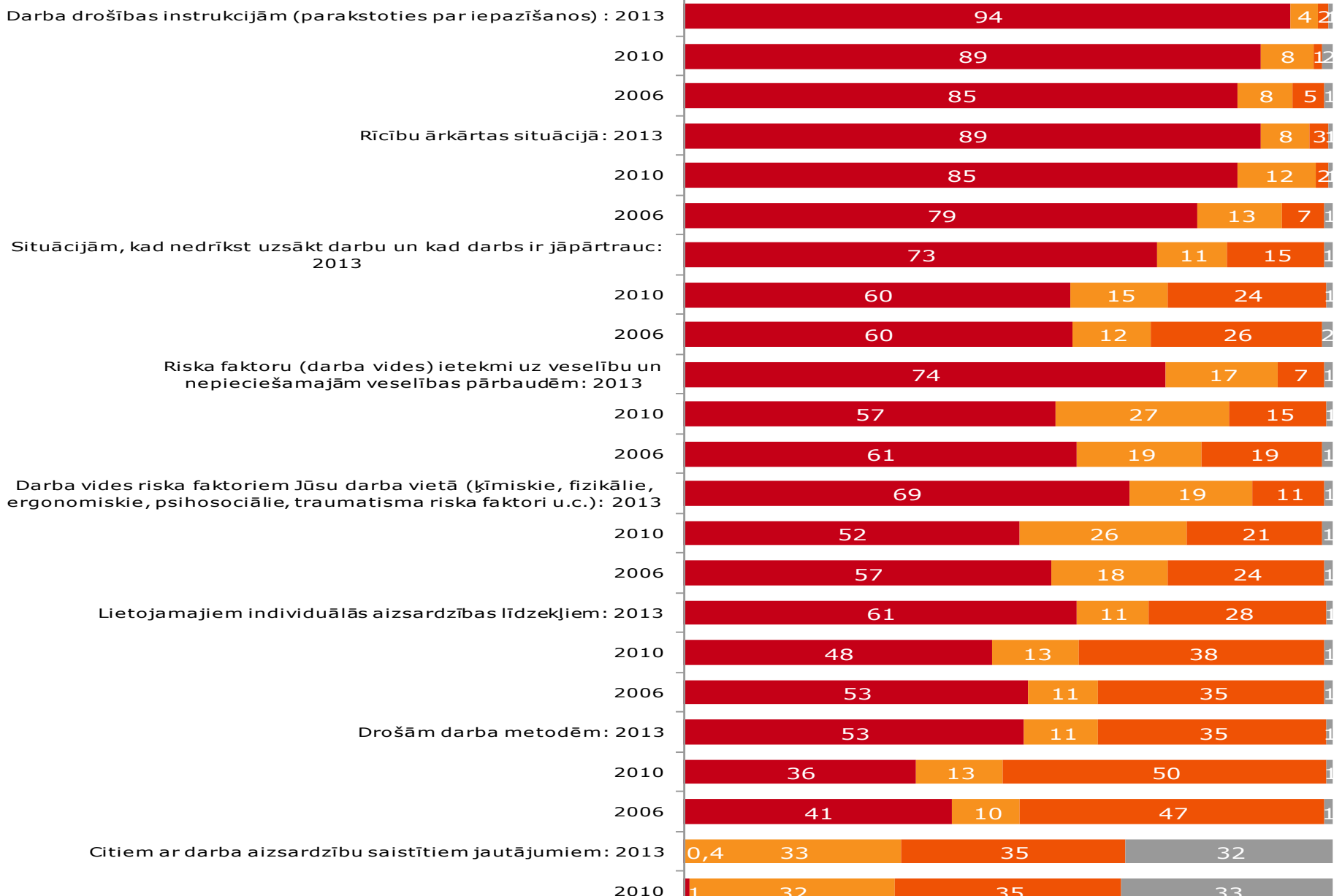
Sociālā dialoga tēmas uzņēmumos?

Tēmas	Respondentu skaits (%), kas minējuši attiecīgās tēmas		
	2006.	2010.	2013.
Darba aizsardzības jautājumi	68,6 (1)	71,1 (1)	72,2 (1)
Sadzīves apstākļi, telpas, teritorija, telpa smēķēšanai	28,4 (2)	26,7 (2)	38,1 (2)
Darba organizācija	3,3 (4)	1,7 (5)	12,7 (3)
Darba tiesiskās attiecības (darba līgumi, darba algu utt.),	14,0 (3)	7,7 (3)	8,0 (4)
Ugunsdrošība	0,4 (6)	0,2 (6)	2,4 (5)
Dažādas sociālās garantijas (veselības apdrošināšana u.c.)	3,3 (4)	2,5 (4)	0,9 (6)

Nodarbināto informēšana darbavietā par dažādiem darba aizsardzības jautājumiem pēdējā gada laikā

%

Jā Nē Nav nepieciešamība/neattiecas Grūti pateikt

Secinājumi

- Uzlabojies darba devēju pašu novērtējums par atbilstību darba aizsardzības prasību izpildei
- Joprojām slikta situācija attiecībā uz riska novērtējuma veikšanu
- Nedaudz uzlabojies labi informēto iedzīvotāju skaits
- Līdzšinējie projekti (bezmaksas riska novērtējumi) ir ietekmējuši situāciju darba aizsardzības jomā un veikto riska novērtējumu apjomu
- Nopietnāk jāveicina nodarbināto iesaistīšanās savas darba vides uzlabošanā – vairums šo rādītāju nav īpaši uzlabojušies!